

Analýza: Je diskuse v digitálním prostředí stále svobodná?

Odpovědnost za obsah a důsledky zveřejnění obsahu na online – platformách

Autorka: **Klára Fraňková**^{1 2}

Ve světle nedávného zadržení zakladatele Telegramu Pavla Durova či zablokování účtů brazilských uživatelů platformy X (Twitter), zmrazení Muskova satelitního operátora Starlink, a z toho vyplývajících sporů Elona Muska s Evropskou unií a Brazílií, vyvstávají právní i politické otázky o tom, kdo by měl být a v jakém rozsahu za obsah zveřejněný na online platformách odpovědný a kde jsou meze regulace těchto platforem. Byl Elon Musk oprávněn reaktivovat brazilské účty na X, které byly v důsledku soudního příkazu brazilského soudce Alexandre de Moraes zablokovány? Lze dovést odpovědnost fyzické osoby za obsah zveřejněný na jím vlastněné online platformě? Měl by být Pavel Durov, zakladatel sítě Telegram, či jiný zakladatel online platformy, odpovědný za obsah zde zveřejněný? Je provozovatel platformy povinný registrovat trestnou činnost, jež je prostřednictvím jím založené platformy páchána?

Tyto události výstižně demonstrují eskalaci sporů mezi online platformami a státními autoritami ohledně optimální míry regulace obsahu zveřejňovaného na těchto platformách. Přestože lze pozorovat nespočet těchto konfliktů, v této analýze se zaměříme především právě na tyto případy:

- Konflikt sítě X s Brazílií: Zablokování 22 milionů účtů X brazilských uživatelů v důsledku deklarovaného porušování brazilských a evropských zákonů, spor Elona Muska s brazilskými představiteli;
- Konflikt sítě X s Evropskou unií: šíření „škodlivého obsahu“ na platformě X a vyšetřování sítě;
- Konflikt sítě X s Austrálií;
- Konflikt a vyšetřování zakladatele platformy Telegram Pavla Durova s Francií.

---

¹ Za zpětnou vazbu a náměty k textu bych ráda poděkovala svým kolegům Janu Hořeňovskému, Petru Rálišovi a Pavlu Dufkovi.

² Text lze citovat ve formátu FRAŇKOVÁ, Klára. *Je diskuse v digitálním prostředí stále svobodná? Odpovědnost za obsah a důsledky zveřejnění obsahu na online platformách*. Praha: Institute H21, 2024.

V těchto případech proti sobě stojí kolidující si práva. Na jedné straně stojí práva uživatelů platform – svobodný projev, včetně práva na svobodné šíření a přístup k informacím či právo na ochranu soukromé komunikace na sociálních sítích. Na straně druhé stojí poté právo států, případně samotných platform, které jsou samy nositelkami svobody projevu, na regulaci obsahu uveřejněného na platformách. Jde přitom především o „sporný obsah“, který státy označují za škodlivý, zavádějící, dezinformační, misinformační či podporující trestnou činnost nebo představující samotný nástroj této trestné činnosti.

Navzdory zvyšující se regulaci panují v oblasti odpovědnosti provozovatelů platform, majitelů účtů či samotných autorů, stále mnohé nejasnosti. Tyto otázky jsou přitom úzce navázány na limity svobody projevu na sociálních sítích a jiných online platformách. S cílem analyzovat právní a politické závěry, kterými dané státy své postupy legitimizují, se v této analýze na výše uvedené konkrétní případy vyvozování odpovědnosti a s tím související zvyšující se regulaci v online prostoru detailněji zaměříme. Cílem této analýzy naopak není činit politické hodnocení jednání kterékoli ze stran výše uvedených konfliktů (Elona Muska, Pavla Durova či států, s nimiž vstoupili do konfliktu), nýbrž právně zhodnotit nejaktuálnější kauzy v této oblasti.

Elon Musk a platforma X

Elon Musk je americký podnikatel, známý jako zakladatel několika světových společností. Mezi tyto společnosti patří například Tesla, SpaceX či Neuralink a od října roku 2022 taktéž platforma X (původně Twitter), jíž Elon Musk s deklarovaným cílem podpořit a rozvinout svobodu projevu odkoupil.³ Díky inovativnímu přístupu v oblastech obnovitelných zdrojů energie, dopravy a průzkumu vesmíru je považován za jednoho z nejvlivnějších podnikatelů současnosti.

Elon Musk ihned po dokončení odkupu přejmenoval platformu Twitter na X a propustil téměř 80 % všech zaměstnanců.⁴ Odvolal taktéž několik vedoucích pracovníků, například generálního ředitele Paraga Agrawala.⁵ Vzápětí zahájil politiku uvolněné a oproti dřívějšímu stavu téměř neexistující moderace obsahu, jež má vést k záruce téměř neomezené svobody projevu na platformě X, neboť jakékoli zásahy do této svobody Elon Musk považuje za cenzuru,

---

³ Nhari, Djan. Observer. *One year into Elon Musk's reign of Twitter; the platform has lost its brand, staff, users, ad revenue, and credibility.* 27. 10. 2023. Dostupné z: <https://observer.com/2023/10/elon-musk-twitter-acquisition-one-year/> [Cit. 26. 9. 2024].

⁴ Před převzetím společnost zaměstnávala 8000 osob a po převzetí pouze 1500 osob.

⁵ Nhari, Djan. Observer. *One year into Elon Musk's reign of Twitter; the platform has lost its brand, staff, users, ad revenue, and credibility.* op. cit.

jež potlačuje svobodnou politickou diskusi. Jedním z kroků činěných v duchu této politiky bylo obnovení účtů některých dříve zablokovaných uživatelů spojených s různými kontroverzemi (například bývalého prezidenta Donalda Trumpa, jehož účet byl zablokován kvůli útoku na americký Kapitol, a to téměř 22 měsíců, či rappera Kanye Westa, který na svém účtu zveřejňoval antisemitský obsah).⁶

Tyto kroky a nově zavedená politika platformy X však vyvolaly výrazné nevole a staly se terčem kritiky. Evropská unie a její členské státy se obecně zasazují o přísnější regulaci online platform s cílem omezit šíření dezinformací a nenávistného obsahu. V důsledku těchto obav, především ze strany Evropské unie, jejích členských států, ale také Brazílie či Austrálie, došlo ke konfliktům mezi těmito subjekty a Elonem Muskem (platformou X), který se proti přílišné regulaci ze strany těchto subjektů dlouhodobě vymezuje.

Zákaz užívání X

Platforma X je v současnosti zakázána v několika zemích. Mezi tyto země patří Čína, Írán, Turkmenistán, Severní Korea, Myanmar, Rusko, Pákistán a od srpna 2024 taktéž Brazílie a Venezuela. Cílem těchto zákazů je pravděpodobně kontrolovat tok informací, omezovat šíření dezinformací a obecně škodlivého obsahu, ale také potlačovat politický disent. V mnoha případech jde nejspíše o součást širší politiky prosazování cenzury a omezování svobody projevu.

V Pákistánu je přístup k platformě X omezen od 17. února 2024, tedy od ukončení parlamentních voleb, které se konaly 8. února. Důvodem tohoto opatření byly obavy o národní bezpečnost a obvinění z volebního podvodu, která vyvolala protesty a veřejné pobouření, zejména ve světle obvinění z podvodů ve volbách a politických napětí souvisejících s bývalým premiérem Imranem Khanem, který byl v té době uvězněn ve věznici. Vysoký představitel volebního úřadu dokonce přiznal manipulaci s hlasy, což vedlo k masivnímu nátlaku na vládu.⁷

Souběžně se zablokováním brazilských účtů na platformě X došlo k obdobnému opatření ve Venezuele, a to v souvislosti s rostoucí politickou a ekonomickou krizí v zemi. Tento zákaz následoval po sporných prezidentských volbách a násilném potlačení demonstrací vládou.

---

⁶ ČT24. *Musk oznámil obnovení pozastavených twitterových účtů od příštího týdne.* 25. listopadu 2022. <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/svet/musk-oznamil-obnoveni-pozastavenych-twitterovych-uctu-od-pristiho-tydne-13123>. [Cit. 26. 9. 2024].

⁷ AASIL, Ahmed. *X is Now Finally Accessible in Pakistan.* Propakistani. 12. 9. 2024. Dostupné z: <https://propakistani.pk/2024/09/12/x-is-now-finally-accessible-in-pakistan/>. [Cit. 8. 10. 2024].

Prezident Nicolás Maduro nařídil desetidenní blokaci X s cílem kontrolovat veřejný narativ a omezit šíření opozičních názorů během nepokojů. I když byla původně zamýšlena jako dočasná, blokáce zůstala v platnosti i po uplynutí této lhůty, což odráží širší snahy vlády o omezení svobody projevu a informačního toku v zemi.⁸

Zablokování brazilských účtů platformy X, rozsudek brazilského Nejvyššího soudu

Elon Musk se svou platformou X vstoupil do sporu taktéž s brazilskou justicí, čímž se Brazílie ocitla v centru pozornosti v souvislosti s rostoucím napětím mezi technologickými giganty a státními autoritami. Brazílie se již dlouhodobě zaměřuje na boj proti dezinformacím. V roce 2014 přijala **zákon Marco Civil da Internet, zák. č. 12.965/14**, který stanovuje zásady a práva a povinnosti pro používání internetu v Brazílii. Tento zákon je někdy označován za brazilský „ústavní zákon internetu“⁹ a jeho deklarovaným cílem je chránit svobodu projevu, soukromí uživatelů a neutralitu sítě.

V dubnu 2024 brazilský soudce Nejvyššího soudu Alexandre de Moraes platformě X soudním příkazem nařídil, aby odstranila účty všech brazilských uživatelů, kteří šířili nepravdivé informace a „nebezpečné dezinformace“ v souvislosti s útokem na brazilský parlament, během kterého dav příznivců bývalého prezidenta Jaira Bolsonaro vtrhl na náměstí Praça dos Três Poderes v hlavním městě Brazílie a zdemoloval budovy Národního kongresu, Federálního nejvyššího soudu a Palácio do Planalto.

K útoku mělo dojít po prezidentských volbách dne 8. ledna 2023 poté, co nad bývalým prezidentem Brazílie Bolsonarem, krajně pravicově orientovaným, zvítězil současný prezident Lula de Silva. Bývalý prezident Bolsonaro se na následující 3 měsíce odebral do exilu do Spojených států amerických, neboť kvůli této „dezinformační kampani“ čelil vyšetřování vedeného na základě podezření z organizace spiknutí a pokusu o převrat.

---

⁸ Trends Mena. 2024. *Countries where the X social network is banned and why*. Dostupné z: <https://trendsmena.com/business/countries-where-the-x-social-network-is-banned-and-why/>. [Cit. 8. 10. 2024].

⁹ MONCAU, Marrey. FERNANDO, Luiz. WERNECK ARGUELHES, Diego. *The Marco Civil da Internet and Digital Constitutionalism*, in Giancarlo Frosio (ed.), *Oxford Handbook of Online Intermediary Liability* (2020; online edn, Oxford Academic, 7 May 2020). Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780198837138.013.10>. [Cit. 8. 10. 2024].

Šlo o rozsáhlé vyšetřování šíření dezinformací a nenávistných projevů na internetu dle státu s deklarovaným cílem „podkopat“ brazilskou demokracii. **Alexandre de Moraes je významnou osobností brazilského soudnictví. Působí přitom jako soudce Nejvyššího federálního soudu (STF) a stojí taktéž v čele brazilského Nejvyššího volebního soudu (TSE) – měl tedy přímý vliv na tato vyšetřování týkající se dezinformací a protidemokratických činů.**¹⁰ Někteří jej z těchto důvodů označují za nejmocnějšího muže v Brazílii.¹¹ Soudce de Moraes se podílel taktéž na textaci brazilské Ústavy.

Platforma X požadavku nejprve vyhověla a účty odstranila, ovšem Elon Musk poté, co se o celé situaci dozvěděl, osobně zasáhl a všechny odstraněné účty znovu aktivoval. O několik hodin později soudce de Moraes nařídil, aby byl Elon Musk zařazen mezi podezřelé osoby vyšetřované v rámci takzvaného „vyšetřování digitálních milicí“, které se zabývá podezřením z trestné činnosti skupin šířících falešné zprávy na sociálních sítích s cílem ovlivnit politické procesy a tyto činnosti soud označil za směřující k podkopání demokracie a právního státu v Brazílii.¹² Obvinění měla směřovat taktéž k poskytování finanční podpory v rámci pokusu příznivců bývalého prezidenta Bolsonara o převrat. Elon Musk je tedy brazilskými orgány činnými v trestním řízení obviněn z trestného činu maření spravedlnosti včetně účasti na organizovaném zločinu a podněcování k trestné činnosti.

Dle brazilských zákonů je každá zahraniční obchodní společnost se sídlem na území Brazílie, která zde vlastní podíly, akcie či jiný kapitál, povinna mít v této jurisdikci právní zastoupení. Tyto společnosti musí jmenovat zástupce, kteří budou mít v Brazílii trvalý pobyt a kteří budou oprávněni činit za společnost různé právní úkony, včetně jejího zastupování v právních záležitostech. Bez tohoto právního zastoupení nelze v Brazílii vykonávat obchodní činnost. Poté, co soudce de Moraes Elonu Muskovi pohrozil, že bude místní zástupce X v důsledku neochoty vyhovět příkazům k blokování uživatelů stíhat, Musk všechny tyto zástupce odvolal. De Moraes deklaroval, že pakliže společnost X nesplní příkaz jmenovat zástupce, může být v Brazílii zablokována a stanovil nápravnou lhůtu 24 hodin.

---

¹⁰ FONSECA, Iolanda. *Justice on Trial: The Expansive Power of Brazil's Alexandre de Moraes*. 14. 8. 2024. Dostupné z: <https://www.riotimesonline.com/justice-on-trial-the-expansive-power-of-brazils-alexandre-de-moraes/>. [Cit. 29. 10. 2024].

¹¹ Srov. MEYERFELD, Bruno. *Alexandre de Moraes, the Brazilian judge on Jair Bolsonaro's trail*. Lemonade.fr. 5. 4. 2023. Dostupné z: https://www.lemonde.fr/en/international/article/2023/04/05/alexandre-de-moraes-the-brazilian-judge-on-jair-bolsonaro-s-trail_6021749_4.html. [Cit. 7. 10. 2024].

¹² Case Analysis. Federak Supreme Court of Brazil vs. Elon Musk and X.

Uloženému příkazu Musk nevyhověl, čímž spor mezi ním a brazilskou justicií vyvrcholil. V srpnu 2024 brazilský soudce de Moraes vydal příkaz všem poskytovatelům internetu, aby zamezili přístup k platformě X, a všem operátorům obchodů s aplikacemi, aby tuto platformu nadále nenabízeli pod sankcí uložení denní pokuty ve výši 8 900 dolarů,¹³ čímž dočasně zablokoval účty všech brazilských uživatelů. Brazílie je přitom jedním z nejvýznamnějších trhů pro danou platformu, s přibližně 22 miliony uživateli.¹⁴ S blokováním a uložením pokut souhlasilo celé plénum brazilského Nejvyššího soudu, s výjimkou jednoho ze soudců. Tento soudce požadoval, aby se nejprve prokázalo, že uživatelé využívají platformu X k páčání trestné činnosti. Brazilská advokátní komora se proti rozhodnutí Nejvyššího soudu taktéž vymezila a oznámila, že bude požadovat jeho přezkoumání.¹⁵

Kroky brazilské justice považuje Elon Musk za útok na podstatu svobody projevu a soudce de Moraes nazval diktátorem Voldemortem zneužívajícím svého postavení a dále jej obvinil z cenzury a omezování politických odpůrců prostřednictvím soudní moci („*Dictator de Voldemort is absolutely trying to destroy democracy in Brazil.*“)¹⁶ Mnoho brazilských obyvatel, především stoupenci bývalého prezidenta Bolsonaro, patří mezi velké příznivce Elona Muska. Někteří z těchto Brazilčanů dokonce nahlízejí na Elona Muska jako na hrdinu: „*Musk je pro nás nepostradatelný. Bůh si jej vybral, aby celému světu odhalil diktaturu, jež se v Brazílii ujala moci.*“¹⁷

Právním základem pro úkony brazilské justice je především výše zmíněný brazilský zák. č. 12.965/14 („Marco Civil da Internet“), který stanoví pokyny pro činnost státu a práva a povinnosti uživatelů a provozovatelů platform a který upravuje činnosti provozované na internetu (porušování ochrany údajů a komunikace¹⁸ či například také odstraňování nezákonného obsahu vytvořeného třetími stranami¹⁹). Tyto činnosti dále podléhají soudnímu

---

¹³ Time. *Brazil Supreme Court Panel Upholds Judge's Decision to Block X Nationwide*. Dostupné z: [Brazil Supreme Court Upholds Judge's Decision to Block X | TIME](#). [Cit. 27. 9. 2024].

¹⁴ VoA. *Brazil's block on X comes into effect after judge's order*. 31. 8. 2024. Dostupné z: <https://www.voanews.com/a/brazil-block-on-x-comes-into-effect-after-judge-s-order/7766440.html>. [Cit. 26. 9. 2024].

¹⁵ Time. *Brazil Supreme Court Panel Upholds Judge's Decision to Block X Nationwide*. op. cit.

¹⁶ The Times. *Voldemort: The Brazilian Judge Who Shut Down X and Went to War with Musk*. 17. srpna 2024, <https://www.thetimes.com/world/latin-america/article/voldemort-the-brazilian-judge-who-shut-down-x-and-went-to-war-with-musk-cw7gz0bly>. [Cit. 27. 9. 2024].

¹⁷ PHILLIPS, Tom. *Bolsonaro supporters hit streets of Rio and hail new hero Elon Musk*. The Guardian. 21. 4. 2024. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/world/2024/apr/21/bolsonaro-supporters-hit-streets-of-rio-and-hail-new-hero-elon-musk>. [Cit. 29. 10. 2024].

¹⁸ Článek 7, II a III a článek 10 brazilského zák. č. 12.965/14 („Marco Civil da Internet“).

¹⁹ Článek 19 a článek 20 brazilského zák. č. 12.965/14 („Marco Civil da Internet“).

přezkumu ve smyslu článku 5 XII brazilské Ústavy, jež explicitně uvádí vydání soudního příkazu jako jeden z možných předpokladů omezení svobody projevu.

Stěžejním je článek 19 tohoto zákona, v němž zákon stanoví: *„Za účelem zajištění svobody projevu a zabránění cenzuře může poskytovatel internetových aplikací podléhat pouze občanskoprávní odpovědnosti a škodu, která vznikla z obsahu vytvořeného třetími stranami, pokud, po zvláštním soudním příkazu nepřijme žádné kroky k tomu, aby zneprístupnil požadovaný obsah, který je tímto soudním příkazem označen za protiprávní.“*

V rozhodnutí Federal Supreme Court of Brazil v. Elon Musk and X (Ing 4.874) brazilský Nejvyšší soud dodal, že sociální sítě nejsou územím bezpráví, nejsou v rukou jednoho muže. Poskytovatelé sociálních sítí a soukromých služeb pro zasílání zpráv *„musí bezpodmínečně respektovat federální ústavu, zákony a brazilskou jurisdikci“*, a uvedl, že *„důstojnost lidské osoby, ochrana života dětí a mladistvých a zachování demokratického právního státu stojí nad finančními zájmy poskytovatelů sociálních sítí a soukromých služeb pro zasílání zpráv“*.

Uživatelé X, kteří se pokusí tento zákaz obejít pomocí VPN (Virtual Private Network)²⁰ mohou čelit pokutám až do výše 200 000 Kč (přibližně 50 000 BRL) denně, což je více než průměrný roční plat v Brazílii. Toto opatření opírá brazilský Nejvyšší soud o svou pravomoc dle brazilského právního rámce chránit demokracii před šířením dezinformací. Soudce de Moraes své rozhodnutí odůvodnil konkrétně snahou zabránit destabilizaci demokratických institucí, přičemž jej podpořilo dalších 5 soudců, kteří shodně zdůraznili důležitost dodržování soudních rozhodnutí v boji proti zneužívání technologických prostředků k obraně protiprávního jednání.²¹ Takový přístup by bylo možné připodobnit ke kontinentálnímu pojetí tzv. obranyschopné demokracie. I pokud by se však stát uchýlil k odůvodnění svých kroků právě v duchu tohoto hodnotového konceptu, stále nesmí vybočit ze zákonných (ústavních) mantinelů. Stát je mj. povinen své donucovací kroky opřít o zákonná ustanovení a svůj postup náležitě odůvodnit, a to proto, aby nedocházelo k libovůli státu a zneužívání hodnot demokracie.

---

²⁰ VPN je technologie, která vytváří šifrované spojení mezi zařízením a internetem prostřednictvím vzdáleného serveru. Data, která uživatel odesílá a přijímá, jsou tak chráněná před sledováním třetími stranami, včetně poskytovatelů internetových služeb, hackerů nebo vládních agentur.

²¹ CEDE, Silva. The Brazilian Report. (2024). *Supreme Court bans X in Brazil, imposing fines for VPN use*. 30. 8. 2024. Dostupné z: <https://brazilian.report/power/2024/08/30/supreme-court-x-ban-brazil/>. [Cit. 8. 10. 2024].

Soudce de Moraes rozhodl také o zmrazení účtů Muskova satelitního internetového operátora Starlink v Brazílii a společnosti uložil vysoké pokuty.²² Starlink, který poskytuje internetové služby zejména v odlehlých oblastech Amazonie, čelil obvinění, že se prostřednictvím svých aktivit pokusil obejít nařízení soudu, což vedlo k dalším sankcím vůči Muskovým obchodním společnostem. Starlink je společnost, jež poskytuje satelitní internetové služby a jež je vlastněna společností SpaceX, přičemž na konci řetězce vlastníků stojí opět Elon Musk. Po společnostech Google, Apple a po různých poskytovatelích internetového připojení de Moraes požadoval, aby zavedli technologické překážky, které zabrání užívání a přístupu na X. Tento svůj požadavek ovšem později odvolal.

Spor o platformu X v Brazílii dosáhl takového rozměru, že brazilský Nejvyšší soud nechal převést 33 milionů USD z účtů společností Starlink a X na úhradu pokut, které byly Muskovým obchodním společnostem uloženy. Po provedení těchto převodů sice soud nařídil uvolnění zmrazených bankovních účtů, ale platforma X zůstala v Brazílii i nadále zablokována. Blokáce vedla k odlivu brazilských uživatelů na jiné online platformy, například Bluesky či Thread, a celý tento spor tak zapříčinil značný pokles zisků společnosti X.

Své kroky brazilská justice opřela o brazilskou Ústavu, především o justici dovozený princip odpovědnosti celého ekonomického subjektu, ochranu veřejného zájmu a o zákon Marco Civil da Internet. Podle článků 19 a 21 tohoto zákona mohou být poskytovatelé internetových služeb odpovědní za obsah, pokud nespolupracují při odstranění škodlivého obsahu, nebo pokud nepřijmou preventivní opatření. Zmíněné články ovšem přímo neumožňují, resp. nezakotvují právo státu, aby povinnosti soukromých subjektů vynucoval skrze další jimi vlastněné entity. Postup brazilské justice a její výklad brazilských právních předpisů proto považujeme za svévolný a rozporný s demokratickými principy předvídatelnosti, právní jistoty a zásahu pouze na základě zákona.

Koncepce takto dovozované odpovědnosti v brazilském právu (ovšem nikoli dovození takové sankce) je velmi podobná francouzské úpravě, konkrétně ustanovení čl. 24 zákona o svobodě tisku. Francouzské právo trestá i nepřímé podněcování k protiprávnímu jednání (tzv. provocation indirect), a to trestem odnětí svobody v délce trvání 1 roku či peněžitým trestem ve výši až 45 000

---

²² VoA. *Brazil's block on X comes into effect after judge's order.* op. cit.

EUR (tresty lze uložit i souběžně). Právě za tento trestný čin byl odsouzen francouzský politik Julien Sanchez, správce facebookového profilu, v důsledku toho, že včas nesmazal nenávistné komentáře zveřejněné jinými osobami pod příspěvkem na svém profilu.²³ Rozhodnutím Evropského soudu pro lidská práva *Sanchez v. France* se podrobně zabýváme v analýze Sanchez proti Francii – Důsledky rozsudku Evropského soudu pro lidská práva pro členské státy Rady Evropy.

Přestože Elon Musk zpočátku tohoto sporu avizoval, že v důsledku těchto událostí nejspíše přijdou o veškeré příjmy v Brazílii a budou muset uzavřít tamní kanceláře, zdůraznil, že je třeba pamatovat na to, že na zásadách záleží více než na zisku. Téměř o měsíc později, dne 20. září 2024, došlo ze strany společnosti X k významnému obratu. Platforma X brazilskému Nejvyššímu soudu oznámila jméno své nově jmenované právní zástupkyně Rachel de Oliveira Conceicao, jež splňuje brazilské požadavky²⁴ a dle zjištění New York Times odstranila profily uživatelů, kteří byli obviněni ze šíření nepravdivých informací a začala uhrazovat nezaplacené pokuty v celkové hodnotě 5,1 milionů dolarů.²⁵ Po splnění těchto požadavků soudce de Moraes s účinností od 9. října 2024 povolil návrat společnosti X na brazilský trh.²⁶

Svoboda projevu je v brazilské ústavě v poněkud hybridní formě zakotvena v článku 5. IV, který stanoví: „*projev myšlenek je svobodný, anonymita je zakázána.*“²⁷ Důležitý je taktéž článek 5. XII, který vymezuje ochranu listovního tajemství a soukromé komunikace: „*Tajemství korespondence a telegrafických, datových a telefonních komunikací je nedotknutelné; s výjimkou, v posledním případě, na základě soudního příkazu, ve stanovených případech a za účelem trestního vyšetřování nebo shromažďování důkazů v trestním řízení.*“²⁸

Článek 5 svým zákazem anonymity a zakotvením limitační klauzule v odst. XII představuje významné a v mezinárodním srovnání s demokratickými státy ojedinělé omezení svobody

²³ Článek 24 zákona z 29. července 1881 o svobodě tisku.

²⁴ *X names Brazil legal representative as it fights ban in the country*. 21. 9. 2024. Reuters. Dostupné z: <https://www.reuters.com/technology/x-names-brazil-legal-representative-its-lawyers-say-2024-09-21/>. [Cit. 27. 9. 2024]. <https://bpc-partners.com/services/legal-representation-brazil/>.

²⁵ JIAHANG, Li. *Brazil supreme court rules fine must reach correct account to lift X ban*. Jurist news. 6. 10. 2024. Dostupné z: <https://www.jurist.org/news/2024/10/brazil-supreme-court-rules-fine-must-reach-correct-account-to-lift-x-ban/>. [Cit. 7. 10. 2024].

²⁶ ELLIOT, Vittoria. *X is back in Brazil*. Wired. 9. 10. 2024. Dostupné z: <https://www.wired.com/story/x-is-back-in-brazil/>. [Cit. 1. 11. 2024].

²⁷ Z anglického překladu: „*expression of thought is free and anonymity is forbidden*“.

²⁸ Z anglického překladu: „*the secrecy of correspondence and of telegraphic, data and telephone communications is inviolable; except, in the latter case, by a court order, in the cases and as provided by law for the purposes of criminal investigation or finding of evidence in criminal proceedings.*“

projevu. To taktéž ve spojení s článkem 220 odst. 1 Ústavy, který stanoví, že „*Projev myšlenek, tvorba, vyjádření a informace v jakékoli formě, procesu nebo médiu nesmí podléhat žádným omezením, s ohledem na ustanovení této Ústavy.*“²⁹, čímž přímo odkazuje právě na limity článku 5, přestože v odstavci druhém explicitně stanoví, že „*Jakýkoli druh cenzury politické, ideologické a umělecké povahy je zakázán.*“³⁰ Bez významu nejsou ani rozsáhlé články 221 a 222 brazilské ústavy, které upravují povinnosti různých subjektů včetně online platform.

Přestože zákaz anonymního projevu není naším klíčovým tématem, není bez významu, že je typickým jevem především pro totalitní a autoritářské režimy, jako je Čínská lidová republika, Ruská federace, Saudská Arábie, Írán či Spojené arabské emiráty. Tyto státy někdy zákaz anonymity specifikují na používání internetu a sociálních médií. Obecný zákaz anonymity, jak jej zakotvuje brazilská Ústava, představuje spíše anomálii.

Pro země Latinské Ameriky je typické, že ústavy těchto zemí jsou rozsáhlé a obsahují mnoho podrobných ustanovení, čímž se velmi liší od ústav evropských států, včetně ústavy České republiky, které jsou pojímány spíše jako katalogy základních principů právního států a lidských práv. I při porozumění této rozdílnosti textace brazilské ústavy, s důrazem na přímé zakotvení takto konkrétních limitací, jeví velmi problematicky a autoritářsky. Jacob Mchangama se ke sporu mezi brazilským Nejvyšším soudem a Elonem Muskem vyjádřil slovy, že takový vývoj jedné z největších demokracií Jižní Ameriky je velice nebezpečný a uvedl, že vlády, včetně těch demokratických, jsou stále více citlivé k tzv. panice elit (tedy těch, kteří jsou u moci) a usilují proto o co nejrozsáhlejší top-down kontrolu.³¹

Tato stále vyšší dynamika regulace svobody projevu v digitálním prostředí je označována právě jako tzv. panika elit, kdy se tyto elity soustředí na uživatele sociálních sítí, kterým dle názoru elit nelze důvěřovat, že sami poznají rozdíl mezi pravdou a lží nebo že zůstanou tolerantní, bude-li jim umožněn nezprostředkovaný přístup k informacím, a proto je třeba „škodlivý“ obsah rychle

---

²⁹ Z anglického překladu: “No law shall contain any provision which may represent a hindrance to full freedom of press in any medium of social communication, with due regard to the provisions of Article 5, items IV, V, X, XIII and XIV.”

³⁰ Z anglického překladu: “Any kind of censorship of a political, ideological and artistic nature is forbidden.”

³¹ MCHANGAMA, Jacob. Youtube. com. *Jacob Mchangama: Elon Musk Is A Free Speech Hypocrite*. 13. 9. 2024. Dostupné z: [What is ClickUp? VA \(youtube.com\)](https://www.youtube.com/watch?v=...).

a efektivně blokovat. Podmínky používání velmi velkých online platforem přitom prošly výrazným zpřísněním a zakazují stále větší počet stále širších kategorií projevu.³²

Spor mezi platformou X a brazilskou justicí je příkladem absence jednotného přístupu k regulaci obsahu na digitálních platformách. Nezbytným důsledkem této stále se zvyšující regulace je omezování svobodné diskuse v digitálním prostředí, a to včetně tzv. seberegulace. Je otázkou výkladu, zda bude užití takovýchto státních donucovacích prostředků ospravedlnovaných bojem proti dezinformacím považováno za cenzuru, či za legitimní obranu demokracie. V každém případě je ovšem nezbytné, aby měl zásah státu vždy oporu v zákoně a tyto zákony nebyly účelově zneužívány.

---

³² FRAŇKOVÁ, Klára, HOŘEŇOVSKÝ, Jan. *Analýza: Posiluje nařízení European Media Freedom Act svobodu a pluralitu médií a jejich redakční nezávislost?* Institute H21. 1. 7. 2024.

Vyšetřování platformy X Evropskou unií

Spor mezi Elonem Muskem a Evropskou unií tkví právě v tvrzené nedostatečné moderaci obsahu na platformě X v důsledku rozvolnění pravidel a s tím souvisejícím nárůstem dezinformací a nenávistného obsahu na této platformě. Elon Musk je známý pro své postoje, že pravidla a přílišná regulace nejen ze strany Evropské unie představují zásah do svobody projevu, zatímco Evropská unie a jiné státy tento zásah ospravedlňují nezbytností ochránit uživatele před škodlivým obsahem.

Na úrovni Evropské unie byl však v roce 2023 zaveden nový regulační rámec v podobě Nařízení o digitálních službách (DSA),³³ které stanovuje pravidla fungování a moderace platform. V praktické rovině nařízení DSA ode dne 17. února 2024 zavazuje velmi velké online platformy jako X či Meta k důsledné regulaci obsahu, potlačování systémových rizik a zajištění transparentnosti algoritmů. Toto nařízení je zásadní pro porozumění odpovědnosti platform v Evropské unii. Pokud platformy tato pravidla poruší, mohou být Evropskou komisí pokutovány až do výše 6 % jejich celosvětového ročního obrátu a v extrémních případech dlouhodobého porušování unijního práva může dojít k zákazu jejich činnosti v celé Evropské unii.³⁴

Evropská unie doposud nerozhodla o uvalení konkrétních sankcí na platformu X. Platforma je ovšem pod intenzivním dohledem Komise, jež po několikaměsíčním vyšetřování a komunikaci s platformou zahájenou žádostí v říjnu 2023 vnesla v červenci 2024 proti X první obvinění opřené o nařízení DSA, v němž obvinila společnost z porušování tohoto nařízení. O zahájení formálního řízení o porušení povinností informoval (nyní již bývalý) francouzský eurokomisař pro vnitřní trh Thierry Breton, a to především z důvodů:

- Podezření na porušení povinností v oblasti boje proti nelegálnímu obsahu a dezinformacím v důsledku odepření přístupu k veřejným datům výzkumníkům, kteří se zabývají veřejnou bezpečností a dezinformacemi;
- podezření na porušení povinností v oblasti transparentnosti, neboť X údajně neposkytuje transparentní a vyhledatelné databáze reklam;

---

³³ Nařízení EU 2022/2065 o jednotném trhu digitálních služeb a o změně směrnice 2000/31/ES (nařízení o digitálních službách – Digital Services Act).

³⁴ Článek 74 odst. 1 nařízení DSA.

- podezření na klamavý design uživatelského rozhraní ve spojení s kritikou modrých ověřovacích znaků. Dle Evropská komise dochází tímto k zaplavení platformy falešnými účty, neboť je každému umožněno získat ověření za poplatek.³⁵

Tato vyšetřování stále probíhají. Zda k těmto porušením DSA dochází, či nikoliv, je otázkou vyšetřování. X má nyní možnost navrhnout opatření, která obavy Komise zhojí. V opačném případě bude platforma čelit výše zmíněným pokutám dle DSA, jež mohou dosáhnout i několika desítek milionů dolarů.

Kvůli možnému porušování DSA jsou vyšetřovány i další velmi velké online platformy, včetně TikToku a společnosti Meta provozující Facebook, a to s deklarováním cílem zajistit ochranu základních práv uživatelů a zachovat demokratickou diskusi v digitálním prostředí. Ani jedna z těchto společností však zatím nebyla ze strany Evropské unie, na rozdíl od platformy X, oficiálně obviněna.³⁶

Již v říjnu 2023 zaslal eurokomisař Thierry Breton Elonu Muskovi dopis, v němž jej informoval, že po teroristických útocích Hamásu proti Izraeli, má Evropská unie k dispozici důkazy o tom, že platforma X je využívána k šíření nezákonného obsahu a dezinformací. Upozornil jej, že v případě, že obdrží oznámení o nezákonném obsahu, má povinnost zasáhnout a odstranit relevantní ohrožující obsah. Akcentoval dodržování zásady transparentnosti a povinnost jasně vymežit, jaký obsah je povolen dle podmínek platformy, a důsledně a pečlivě vynucovat tyto vlastní zásady, zvláště, jedná-li se o násilný či teroristický obsah. Závěrem, v souladu s nařízením DSA, stanovil lhůtu 24 hodin pro přijetí přiměřených a účinných opatření ke zmírnění těchto rizik pro veřejnou bezpečnost a občanský diskurz pramenící z dezinformací.

Kontroverznějším se však stal dopis Thierry Bretona zasláný dne 12. srpna 2024 Elonu Muskovi, který zveřejnil taktéž na svém profilu X a v němž jej vyzýval k tichému cenzurování obsahu na X pod záminkou plnění pravidel vyplývajících z nařízení DSA. Breton tímto dopisem Muska varoval, že musí zabránit šíření škodlivého obsahu, zejména kvůli potenciální volbě Donalda Trumpa v nadcházejících amerických volbách a zdůraznil, že „s velkým publikem přichází větší

---

³⁵ Youtube.com. BBC News. *EU takes action against Elon musk's X over disinformation*. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=Jq7kqXjhlUU>. [Cit. 26. 9. 2024].

³⁶ Allyn, Bobby. npr. *EU takes Elon Musk's X to court over blue checks and ads*. 12. 7. 2024. Dostupné z: <https://www.npr.org/2024/07/12/g-s1-9944/eu-takes-elon-musks-x-to-court-over-blue-checks-and-ads>. [Cit. 27. 9. 2024].

odpovědnost“. Tento dopis Elon Musk zveřejnil a označil jej za „nelegální tajnou dohodu“, zatímco Evropská komise se od dopisu distancovala.

V Institutu H21 jsme, společně s několika dalšími zahraničními organizacemi hájícími svobodu projevu, na druhý dopis ze dne 12. srpna 2024 zareagovali zasláním otevřeného dopisu, v němž jsme vyjádřili svůj nesouhlas s jednáním eurokomisaře Thierry Bretona a s jeho výkladem nařízení DSA. Nejspíše právě v důsledku všech těchto událostí předsedkyně Ursula von der Leyen požádala Francii o nominaci nového kandidáta a Thierry Breton dne 16. srpna 2024 dopisem zasláným předsedkyni na svou funkci eurokomisaře s okamžitou platností rezignoval.

V říjnu 2024 sdělila Evropská komise veřejnosti, že zvažuje uvalení sankcí přímo na Elona Muska, jakožto generálního ředitele platformy X a skutečného vlastníka této sítě.³⁷ Povinnosti vyplývající z nařízení DSA zavazují dle Komise poskytovatele platform, a to v různém rozsahu v závislosti na velikosti těchto platform. Subjektem, který činí obchodní rozhodnutí a má rozhodující vliv na platformu, může být jak právnická, tak fyzická osoba, z čehož Evropská unie dovozuje možnost sankcionovat i jednotlivce. Není vyloučené, že při dovozování individuální odpovědnosti fyzických osob se Komise inspirovala právě postupem brazilské justice.

Pokud by byly sankce uvaleny přímo na Elona Muska, Evropská komise upozornila, že by mohly zahrnovat i připočtení tržeb z jeho dalších společností, jako jsou SpaceX, Neuralink či The Boring Company.³⁸ Komise dokonce nevyloučila, že bude zvažovat seskupení těchto společností do jedné entity, což by vedlo k výraznému navýšení pokut až na 6 % z celkového ročního obrátu všech těchto společností.³⁹ Sankcionování fyzické osoby s přímým vlivem na porušování pravidel dle nařízení DSA, by přitom bylo bezprecedentním krokem. Přesto zůstává právní otázka, zda je Elon Musk považován za faktického poskytovatele platformy X, předmětem diskuse.

Tyto přiznané a veřejně dostupné polemiky Evropské unie nad možností dovést individuální odpovědnost fyzické osoby však zakládají vysokou míru nepředvídatelnosti a právní nejistoty. Členské státy a taktéž přímo občané těchto států (občané EU) si nemohou být jistí, jaké povinnosti

---

³⁷ Platforma X je vlastněna společností X Holdings, jejíž většinovým vlastníkem je Elon Musk.

³⁸ GOPALAN, N. *EU May Consider Revenue From Other Elon Musk Businesses if It Fines X, Report Says*. 17. 10. 2024. Dostupné z: <https://www.investopedia.com/eu-may-consider-revenue-from-elon-musk-businesses-if-it-fines-x-8729527>. [Cit. 22. 10. 2024].

³⁹ NSANE FORUMS. *EU considers calculating X fines by including revenue from Musk's other firms*. 17. 10. 2024. Dostupné z: <https://nsaneforums.com/news/general-news/eu-considers-calculating-x-fines-by-including-revenue-from-musk%E2%80%99s-other-firms-r26058/>. [Cit. 22. 10. 2024].

jim z nařízení DSA plynou⁴⁰ a jaké sankce jim hrozí, pokud své povinnosti poruší, což je v právním státě (srovnatelně v případě jakéhokoliv nadnárodního subjektu, jakým je Evropská unie) nepřipustné.

Jednu z možných příčin této nejistoty vytvářené Evropskou unií spatřujeme v evropském pojetí pojmu „podnik“. Evropské právo považuje za podnik jakoukoliv entitu vykonávající ekonomickou aktivitu, a to bez ohledu na její právní formu, způsob vzniku či financování.⁴¹ Pojem podnik je v evropském právu v kontrastu k národním úpravám vykládán velmi široce a lze pod něj subsumovat mnoho potenciálních subjektů (resp. uskupení subjektů).⁴² Pokud by Evropská unie pojem podnik do nařízení DSA zakotvila, poté by bylo možné výkladem *largo sensu* uvažovat o dovození dokonce i individuální odpovědnosti, nicméně text DSA s pojmem „podnik“ (tak jak je vnímán v právu Evropské unie) nijak nepracuje. Úvahy vedené tímto směrem tak postrádají pevný právní základ a lze je vnímat jako přinejmenším jako kontroverzní.

---

⁴⁰ Například z neurčitého právního pojmu „systémová rizika“ lze jen stěží dovodit, co je a co není porušením nařízení DSA.

⁴¹ Rozsudek C-41/90, *Klaus Höfner and Fritz Elser v. M acrotron*, 1991, ECR I1979.

⁴² Například osoby samostatně výdělečně činné, města a obce, nemocnice, státní podniky, příspěvkové organizace a veřejné instituce, nadace.

Austrálie – (globální) regulace škodlivého online obsahu

Poté, co v australském Sydney šestnáctiletý chlapec napadl církevního asyrského vůdce, za což byl následně obviněn z terorismu, se Australská komise pro bezpečnost internetu obrátila na soud v Sydney. Australský soudce následně platformě X předběžným opatřením nařídil, aby zablokovala přístup k videu z bohoslužby, kde je celý průběh teroristického činu zachycen a které podněcuje rasistické násilí, a to zcela globálně tak, aby video nebylo dostupné nikde na světě.

X odmítlo s tím, že australské úřady nemají právo požadovat plošné odstranění obsahu. V tomto kontextu došlo k dalším právním sporům a veřejné kritice Elona Muska. Hlavním problémem je, že obsah zakázaný podle australských zákonů je přesto přístupný uživatelům v Austrálii skrze VPN nebo v případě připojení z jiných zemí, kde daný obsah zůstává dostupný. Julie Inman-Grant, australská komisařka pro elektronickou bezpečnost (eSafety)⁴³ a další představitelé australské vlády, včetně premiéra Anthonyho Albaneseho, zdůraznili, že nejde o cenzuru, ale o ochranu veřejnosti, zejména dětí, před nebezpečným obsahem. Elon Musk tyto snahy naopak označuje za pokus o celosvětovou cenzuru a kritizuje je jako zásah do svobody projevu.

Legislativní návrhy, které se v Austrálii aktuálně projednávají, především zákon o dezinformacích, směřují k posílení pravomocí úřadů pro komunikace, které se zaměřují na regulaci dezinformací a násilného obsahu na digitálních platformách. „*Legislativa se zaměřuje především na lživý obsah o volbách, veřejném zdraví, vyzývá k trestným činům proti zranitelným skupinám a nabádá k ničení veřejné infrastruktury.*“⁴⁴

Julie Inman-Grantová se dlouhodobě zasazuje o přísnější regulaci příspěvků na sociálních sítích, zejména těch, které obsahují násilný či jinak škodlivý obsah. Dle jejího názoru by platformy, které tento obsah hostují v rozporu s australskými zákony, měly být za tento taktéž odpovědné.

---

⁴³ eSafety je australský nezávislý regulační orgán pro online bezpečnost, jehož cílem je vzdělávat o rizicích online komunikace a odstraňovat škodlivý obsah (například kyberšikana, videa sdílená bez souhlasu dotčené osoby). Dostupné z: <https://www.esafety.gov.au/>.

⁴⁴ NAJVRTOVÁ, Zuzana. *Austrálie chce pokutovat sociální sítě, pokud nezabrání šíření dezinformací*. Seznamzpravy.cz. 12. 9. 2024. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/zahranicni-australie-chce-pokutovat-socialni-site-pokud-nezabrani-sireni-dezinformaci-259503>. [Cit. 24. 10. 2024].

Poté, co platforma X odmítla globálně odstranit brutální obsah, Inman se zaměřila právě na tuto síť. Musk však reagoval obviněním, že jde o cenzuru, a označil komisařku za „globální cenzorku.“

Taktéž australská ministryně pro komunikace Michelle Rowland uvedla, že „*Dezinformace představují vážnou hrozbu pro bezpečnost a blahobyt Australanů, stejně jako pro naši demokracii, společnost a ekonomiku. Nedělat nic a nechat tento problém hnisat není možnost.*“ Dle Australské aliance pro mediální gramotnost se 80 % Australanů domnívá, že šíření dezinformací na sociálních médiích je třeba řešit.⁴⁵

Zákon by zavedl transparentnější postupy nahlášení pro společnosti provozující online platformy a stanovil by požadavky na odstranění zjištěných dezinformací v každé aplikaci. A pokud platformy nebudou tento zákon dodržovat, mohly by být pokutovány až do výše 5 % svého celosvětového příjmu.⁴⁶ Původní verze zákona z roku 2023 byla kritizována za to, že poskytla australskému úřadu pro média a komunikaci (ACMA) příliš rozsáhlé pravomoci v určování, který obsah je dezinformační. Nový návrh zákona odebírá úřadu možnost vynutit si odstranění jednotlivých částí obsahu nebo uživatelských účtů. Legislativa má také chránit profesionální zpravodajství a umělecký a náboženský obsah. ACMA nový zákon vítá, považuje jej za krok, který mu poskytne formální nástroje pro boj s dezinformacemi. Návrh a sankce do značné míry odrážejí stejná pravidla, která jsou nyní v platnosti v Evropě podle DSA.⁴⁷

Dalším důležitým aspektem této legislativní iniciativy je ochrana dětí na sociálních sítích. Austrálie zvažuje zavedení minimálního věku pro přístup dětí k těmto platformám. Tento návrh je reakcí na rostoucí obavy ohledně negativních dopadů sociálních médií na duševní zdraví dětí, včetně závislosti a vystavení nevhodnému obsahu. Součástí navrhovaného zákona je proto také povinnost platformou ověřovat věk uživatelů s využitím biometrických technologií či nahrávání dokladů totožnosti. Podle návrhu zákona by platformy měly zamezit dětem mladším 14 let v přístupu na sociální síť a pro děti ve věku 14–15 let by měl být vyžadován rodičovský souhlas. Neplnění těchto požadavků by mohlo vést k vysokým pokutám pro technologické společnosti.

---

⁴⁵ BERAN, Ondřej. *Austrálie navrhuje nové zákony k řešení dezinformací na platformách sociálních médií*. 3. 10. 2024. Dostupné z: <https://www.sm-nn.com/australie-navrhuje-nove-zakony-k-reseni-dezinformaci-na-platformach-socialnich-medii/>.

⁴⁶ BYRON, Kaye. *Australia threatens fines for social media giants enabling misinformation*. 12. 9. 2024. Dostupné z: <https://www.reuters.com/technology/australia-threatens-fines-social-media-giants-enabling-misinformation-2024-09-12/>. [Cit. 24. 10. 2024].

⁴⁷ BERAN, Ondřej. Op. cit.

Návrh zákona je v souladu s podobnými iniciativami v jiných zemích a navazuje na australský zákon o online bezpečnosti z roku 2021 (Online Safety Act 2021), ve kterém již jsou obsažena pravidla pro bezpečnost dětí na internetu. Obdobný zákon, který zakazuje dětem mladším 14 let mít účty na sociálních médiích a vyžaduje rodičovský souhlas pro děti ve věku 14 a 15 let, byl schválen na Floridě 25. března 2024 a účinnosti má nabýt k 1. lednu 2025.⁴⁸ Floridský zákon také ukládá technologickým společnostem povinnost ověřovat věk uživatelů a vyžaduje, aby smazaly existující účty dětí mladších 14 let. Obchodní společnosti, které tyto předpisy poruší, mohou čelit pokutám až do výše 50 000 dolarů za každé dílčí porušení.⁴⁹

Video, které obsahuje záznam vraždy asyrského vůdce v kostele, tedy bez dalšího násilný obsah, považujeme za projev, který je za hranou svobody projevu a není proto hoden její ochrany. V takovém případě je třeba vzít v potaz i ochranu lidské důstojnosti a právo na soukromí, ale také ochrana obětí (v tomto případě především pozůstalých zavražděného poškozeného).

Je ovšem diskutabilní, zda jsou státy na základě svého vnitrostátního práva oprávněny rozhodovat o tom, k jakému obsahu budou mít občané jiných států, kteří se připojují z jiných zemí s odlišnou právní regulací, přístup. V takovém případě by šlo o jurisdikci nikoli vnitrostátní, ale mezinárodní. Státy mají primárně právo regulovat obsah přístupný na svém území, jejich schopnost nařizovat globální odstranění obsahu je ovšem právně i prakticky omezená. Toto omezení plyne z principu suverenity států. Domníváme se proto, že Austrálie mohla požádat o globální odstranění obsahu na základě dobrovolné spolupráce X, ale její autoritativní příkaz překračuje hranice její jurisdikce.

---

⁴⁸ Dostupné z: [Governor DeSantis Signs Legislation to Protect Children and Uphold Parental Rights.](#)

⁴⁹ Dostupné z: <https://natlawreview.com/article/mother-may-i-florida-and-utah-recently-passed-regulations-minor-use-social-media>.

Vyšetřování zakladatele platformy Telegram Pavla Durova

Případ Pavla Durova, zakladatele Telegramu, je důležitým případem pro otázku hranic mezi svobodou projevu v digitálním prostředí a ochranou bezpečnosti. Jde patrně o první případ, kdy byl zakladatel a provozovatel digitální platformy přímo obviněn a čelil omezení osobní svobody v důsledku obsahu šířeného uživateli jeho platformy. Tento případ otevírá diskusi o míře odpovědnosti poskytovatelů služeb za uživatelský obsah a vyvolává otázky ohledně právních důsledků pro jednotlivce, kteří toto digitální komunikační prostředí spravují.

Pavel Durov je spoluzakladatelem první ruské sociální sítě VKontakte, jež se rozšířila i do Evropy. Neshody mezi ruskou vládou, zejména v otázkách svobody projevu a ochrany uživatelských dat, však v roce 2014 vyústily v nucený odchod Pavla Durova z Ruska. Pavel Durov nyní působí především jako podnikatel a zakladatel populární komunikační platformy Telegram, jíž vyvinul právě po svém odchodu z Ruska.

Telegram je bezplatná komunikační platforma, prostřednictvím které lze posílat šifrované zprávy, sdílet média a vytvářet veřejné či soukromé kanály pro šíření informací. Hlavním cílem a garancí platformy je deklarovaná vysoká úroveň ochrany soukromí, včetně šifrované komunikace mezi uživateli. Z toho důvodu je Telegram oblíbený mezi běžnými uživateli, ale také mezi novináři, aktivisty či například organizacemi obhajujícími svobodu slova.

Pavel Durov se považuje za libertariána, sebe a platformu Telegram prezentuje jako silné zastávce svobody projevu a oponenty jakékoliv formy cenzury. Argumentuje, že moderace obsahu je často zneužívána k umlčení politických oponentů nebo potlačení nepohodlných názorů. Přístup, který Telegram zvolil – tedy minimalizace moderace a maximální ochrana uživatelských dat, se však stal předmětem intenzivní kritiky. Zejména obvinění, že platforma slouží jako prostředek pro šíření extremistického obsahu a usnadňuje koordinaci nelegálních aktivit, vyvolala rozsáhlé vyšetřování a tlak ze strany státních orgánů a regulačních institucí.

Ve Francii byla tato obvinění z nezajištění dostatečné kontroly nad šířeným obsahem na Telegramu podkladem pro zadržení a zatčení Pavla Durova, k němž došlo 24. srpna 2024 na pařížském letišti Le Bourget.⁵⁰ Naplnění předběžných obvinění francouzského Státního prokurátora

---

⁵⁰ INFO TF1/LCI. *Le fondateur et PDG de la messagerie Telegram interpellé en France.* TF1 INFO. 24. 8. 2024. Dostupné z : <https://www.tf1info.fr/justice-faits-divers/info-tf1-lci-le-fondateur-et-pdg-de-la-messagerie-cryptee-telegram-interpelle-en-france-2316072.html>. [Cit. 30. 9. 2024].

a francouzského Úřadu pro ochranu nezletilých vydaná dne 26. srpna 2024 mohla vést až ke 20 letům nepodmíněného odnětí svobody, přičemž trestná činnost měla spočívat ve:

- správě online platformy umožňující nelegální transakce v organizované skupině;
- odmítnutí sdělit na žádost oprávněných orgánů informace nebo dokumenty potřebné k provedení a použití zákonem povolených odposlechů;
- spoluúčasti na organizovaném skupinovém šíření dětské pornografie;
- spoluúčasti při obchodování s drogami;
- spoluúčasti při praní špinavých peněz;
- poskytování služeb šifrování bez za pomoci kryptografických nástrojů, které nepodléhaly řádné regulaci a nebyly přede oznámeny.⁵¹

Toto zatčení vyvolalo širokou diskusi o tom, zda by provozovatelé online platformy měli nést právní odpovědnost za obsah sdílený jejich uživateli. Ve Francii platí poměrně přísné zákony týkající se regulace obsahu na internetu a ochrany osobních údajů. V roce 2021 byl dokonce přijat nový zákon o boji proti nenávistnému obsahu na internetu.⁵² Tyto právní předpisy (lze zmínit taktéž například zákon o audiovizuálních komunikacích⁵³ či zákon o svobodě tisku⁵⁴) mají významný vliv na to, jak Telegram a další platformy ve Francii fungují.

Ve shodě s pravidly Evropské unie dle francouzského práva platí, že poskytovatel online platformy není za nelegální obsah odpovědný, prokáže-li se, že o tomto obsahu nevěděl nebo pokud se o něm dozvěděl, včas jej odstranil a protiprávní činnosti zamezil.⁵⁵ Francouzské orgány činné v trestním řízení však důvod pro liberaci z tohoto důvodu neshledaly a v důsledku rezignace na regulaci obsahu na Telegramu, poskytnutí sítě k organizovanému zločinu a výše vymezených předběžných obvinění přistoupily k zatčení. Pavel Durov byl však následně po zaplacení kauce ve výši 5 milionů EUR propuštěn, ovšem pod podmínkou, že neopustí území Francie a s vyšetřovateli bude pravidelně spolupracovat.

---

⁵¹ Tribunal judiciaire de Paris (Procureure de la République Laure Beccuau). JUNALCO. *Communiqué de presse*. Dostupné z : <https://www.tribunal-de-paris.justice.fr/sites/default/files/2024-08/2024-08-28%20-%2020CP%20TELEGRAM%20mise%20en%20examen.pdf>.

⁵² La loi no 2020-766 du 24 juin 2020 visant à lutter contre les contenus haineux sur internet.

⁵³ La loi no 82-652 du 29 juillet 1982 sur la communication audiovisuelle.

⁵⁴ La loi du 29 juillet 1881 sur la liberté de la presse.

⁵⁵ Art. 93-3 de la loi sur la communication audiovisuelle.

Správci Telegramu 25. srpna 2024 na profilu Telegram News vydali oficiální prohlášení že: „Telegram dodržuje právní předpisy Evropské unie, včetně DSA – naše moderace je v souladu se standardy v oblasti podnikání a neustále se zlepšuje. Pavel Durov nemá co skrývat a často cestuje po Evropě. Je absurdní tvrdit, že platforma nebo její vlastník nesou odpovědnost za zneužívání této platformy. Čekáme na rychlé vyřešení této situace.“ Považujeme za vhodné obsáhnout taktéž argumentaci Pavla Durova, který se k situaci vyjádřil 5. září 2024 prostřednictvím svého telegramového profilu:

- Telegram má v EU oficiální zastoupení, které přijímá žádosti Evropské unie a pravidelně na ně reaguje. E-mailová adresa Telegramu byla každému veřejně dostupná;
- Francouzské orgány měly řadu možností, jak se na Pavla Durova obrátit a požádat o pomoc a zmínil, že na požádání osobně pomohl zřídit horkou linku Telegramu pro řešení hrozby terorismu ve Francii;
- Je zavedenou soudní praxí zahájit řízení proti platformě, nikoli proti jejímu provozovateli;
- Žádný inovátor nebude nikdy vytvářet nové nástroje, pokud bude vědět, že může být osobně zodpovědný za případné zneužití těchto nástrojů.
- Hodnotou platformy je nalézt rovnováhu mezi právem na ochranu soukromí, svobodou projevu a bezpečností uživatelů. Posláním je zajistit celosvětově konzistentní přístup k uživatelům a zároveň zajistit, že tyto přístupy nebudou zneužívány v autoritářských režimech. V případech, kdy se s regulátorem dané země Telegram neshodne na správné rovnováze, je připraven danou zemi opustit (například v Rusku, které požadovalo, aby mu předal „šifrovací klíče“ umožňující sledování či v Íránu, v obou těchto zemích byl Telegram zakázán).

Během nuceného pobytu Pavla Durova ve Francii změnil Telegram podmínky užívání, jež dříve znemožňovaly například předávání IP adres či telefonních čísel policii. Telegram taktéž smazal velké množství nelegálního a rizikového obsahu a upravil aplikaci tak, aby uživatelé nemohli nelegální obsah tak snadno vyhledávat. Přestože takový krok může být pro svobodu projevu ve své podstatě žádoucí, vyvstávají obavy, zda právě hrozící trest odnětí svobody a celá bezprecedentnost situace nebyly hlavním důvodem, který vedl Pavla Durova k těmto velkým ústupkům. V prvé řadě by měla být jasně vymezená pravidla, jak mají provozovatelé své platformy regulovat, poté se lze domáhat vyvozování odpovědnosti, pakliže tak tyto provozovatelé nečiní.

Projevy, které jsou součástí trestné činnosti (například šíření dětské pornografie, obchod s drogami či podpora terorismu) samozřejmě nepoživají právní ochrany. Sporné není ani to, zda se to, z čeho je Pavel Durov obviňován, na Telegramu skutečně děje. Petr Koubský však zdůraznil, že aby bylo možné této činnosti zabránit, bylo by nutné potlačit svobodnou komunikaci,⁵⁶ čímž se vracíme ke sporné otázce míry regulace v digitálním prostředí při zachování svobody projevu a soukromí uživatelů platform.

Otázkou ovšem je, zda je zatčení (a následné potenciální dovození trestní odpovědnosti) samotného provozovatele platformy opravdu zákonným, legitimním, případně taktéž efektivním řešením. Dle našeho názoru je k takovému kroku nezbytné, aby příslušné orgány činné v trestním řízení měly k dispozici dostatek důkazů svědčících o vědomosti či dokonce samotném páchání trestné činnosti těmito provozovateli. Je rovněž nezbytné, aby zadržení (například pro neposkytnutí důkazů, které má platforma k dispozici) předcházelo řízení, ve kterém tyto orgány na základě relevantních právních titulů budou tyto informace požadovat.

---

⁵⁶ KOUBSKÝ, P. *Negativní obsah se na sítích šíří rychleji, říká sociolog. „Majitel nemůže vše smazat,“ namítá novinář.* Pro a proti Českého rozhlasu. iRozhlas.cz. 1. 9. 2024. Dostupné z: [Odpovědnost za obsah na sociálních sítích: Případ Durova | iROZHLAS - spolehlivé zprávy.](#)

Závěr

Rozvoj sociálních sítí a jiných online platformem nás nutí k úvahám nad pojetím svobody projevu v online prostoru. V této analýze jsme se zabývali aktuálními kauzami, které ukazují, že současná dynamika digitálního prostoru odhaluje napětí mezi potřebnou mírou regulace a ochranou svobody projevu. Evropská unie a státy či jiné státní autority zasahují do fungování digitálních platformem, nejčastěji s odkazem na ochranu veřejného pořádku, boj proti dezinformacím či národní bezpečnost. Přestože tyto zásahy mohou mít legitimní opodstatnění, konkrétní případy naznačují značnou míru právní nejistoty a různé interpretace právní odpovědnosti platformy a jejich provozovatelů.

Analýza potvrzuje, že neexistuje jednotný přístup, který by v plné míře vyvažoval právo států na ochranu svých zájmů a současně respektoval práva jednotlivců na svobodu projevu a soukromí. Přístupy evropských, brazilských a australských orgánů ilustrují rostoucí trend regulace digitálního obsahu. Státy (případně Evropská unie) své zásahy mnohdy ospravedlňují pouze obecným odkazem na demokratické hodnoty a nepředkládají konkrétní právní argumenty.

Evropská unie v rámci nového nařízení DSA rovněž výrazně ovlivňuje pravidla pro online platformy a zvažuje možnost odpovědnosti konkrétních fyzických osob, pokud tyto osoby mají rozhodující vliv na činnost platformy. Tento přístup by mohl představovat bezprecedentní krok ve výkladu odpovědnosti v rámci digitální regulace.

Závěrem lze konstatovat, že posilování odpovědnosti provozovatelů platformem, včetně možnosti dovést osobní odpovědnost za uživatelský obsah, je významným posunem v regulaci digitálního prostředí. Tento vývoj může mít potenciální dopad na svobodné sdílení informací a přístup k nim, zejména pokud bude odpovědnost provozovatelů nadměrně rozšířena či nejasně vymezena. Z analýzy vyplývá, že čím více státy a mezinárodní organizace posilují regulaci, tím více se platformy, jako jsou X nebo Telegram, dostávají do právního vakua, kde jejich provozovatelé čelí obtížné volbě mezi zachováním principů svobody projevu a podřízením se různým, často kolidujícím požadavkům jednotlivých jurisdikcí. Tento trend je třeba sledovat s ohledem na jeho potenciální rizika pro demokratické hodnoty a svobodu projevu v digitálním prostředí.